

FANTÁZIA

2016

FANTASY

HOROR

SCI-FI

Fantázia 2016

Antológia fantastických poviedok

Finálové a ďalšie vybrané poviedky z literárnej súťaže
Martinus Cena Fantázie 2016

Súťaž organizuje Občianske združenie Fantázia
Generálny partner: Kníhkupectvo Martinus.sk

Partneri: Intel, Artis Omnis, Incheba, a. s.
Porota hodnotila na čítačkách: Dibuk Saga

Mediálni partneri:
Kultura.sme.sk, Knižná revue, Radio_FM, Quark.
Ceny venovali:
Intel, Martinus.sk, Microsoft, Publico, Incheba, ESET,
vyd. Artis Omnis, vyd. IKAR, iHRYsko.sk, Blackfire Games.

Fantázia 2016

Antológia fantastických poviedok

Zostavili: Lucia Lackovičová, Ivan Alakša

Jazyková úprava: Lucia Lenická

Copyright © Fantázia media

Publisher © Fantázia media, s. r. o., 2016

Cover © Dodo Dobrík, 2016

Všetky práva vyhradené

ISBN 978-80-89823-03-1 (tlač)

ISBN 978-80-89823-04-8 (epub)

ISBN 978-80-89823-05-5 (mobi)

IVAN ALAKŠA

Máme radi poviedky

Keď sme na prelome rokov 2002/2003 v časopise Fantázia vyhlasovali súťaž Raketa, ktorá sa po druhom ročníku premenovala na Cenu Fantázie, bolo to z dôvodu, že sme pociťovali nedostatok publikovateľných slovenských fantastických poviedok. Dnes sa píše rok 2016, máme za sebou práve štrnásty ročník súťaže a premýšľame nad opačným problémom – s trochou nadsázky by sa dalo povedať, že poviedky u nás píše viac ľudí, ako ich číta.

Držíte v rukách antológiu poviedok slovenských autorov a dá sa predpokladať, že si ich chcete prečítať. To je dobré znamenie. Prečo čítate poviedky? Možno nemáte chuť na dlhší román a chcete sa k pointe dopracovať v kratšom literárnom útvare. Alebo máte radi rôznorodosť nápadov, tém a point, ktorú vám román neponúkne. Prípadne si v prestávkach medzi inou činnosťou chcete prečítať niečo, čo sa dá „zhltnúť“ naraz.

Je nápad napísaný do krátkeho rozsahu poviedky zabíťm nápadom? Aj to niektorí tvrdia. Zo skúseností s komunikáciou s autormi fantastiky na západe viem, že pre nich je poviedka aj niečím ako reklamou. Aj skúškou vlastných schopností, pretože napísať dobrú poviedku je nepochybne ťažké. A často si práve na poviedkach písaných pre časopisy, antológie alebo literárne súťaže a workshopy testujú svoje schopnosti, overujú reakcie čitateľa na tému a hrdinov a, samozrejme, rozširujú povedomie o sebe a zviditeľňujú tak aj seba samých. Je veľa príkladov úspešných poviedok z veľkých svetových sci-fi súťaží Hugo a Nebula, ktoré sa neskôr stali románmi.

Aby sme sa preklenuli k nám – viete, že hlavným hrdinom prvej víťaznej poviedky našej súťaže v roku 2003 bol kapitán Kornel Bóry prezývaný Hrdlořez, zabijak Turkov a poviedku napísal Ďuro Červenák, dovtedy známy skôr písaním slovanskej fantasy? A poďme do úplne čerstvej histórie – minuloročný víťaz našej súťaže Janko Iša sa „hecol“ a jeho Kladivák sa v priebehu roka

dopracoval do románovej verzie v knihe *Temnota z Pressburgu*, ktorú predstavilo vydavateľstvo Artis Omnis na vyhlasovaní výsledkov Martinus Ceny Fantázie 2016.

Toto je kniha práve zo spomínanej literárnej súťaže a obsahuje dvadsiatku textov, ktoré podľa poroty hlavnej a pridružených súťaží boli tie najlepšie. K dispozícii bolo v štrnástom ročníku 155 poviedok od 90 autorov a 65 autoriek. Päťčlenná porota, ktorá sa každý rok obmieňa, pracovala tentoraz v zložení: herečka a autorka Kristína Farkašová, profesor Pedagogickej fakulty UK Erich Mistrik, scenárista a spisovateľ Maroš Hečko, autorka, publicistka a držiteľka Ceny Fantázie 2004 Alexandra Pavelková a vydavateľka a autorka Katarína Čavojová. Posledná menovaná mala, okrem iného, špeciálnu úlohu – bola „porotkyňou z ľudu“. Znamená to, že počas čítania a hodnotenia poviedok písala o všetkých blogy, ktoré vychádzali na našej internetovej stránke cena.fantazia.sk. Porotcom z ľudu sa môže stať každý, kto si prečíta túto knižku, napíše a zverejní na ňu recenziu, upozorní nás na ňu, aby sme si ju všimli a my ho potom zaradíme do výberu. Okrem toho, že sa stane jednou pätinou nasledujúcej poroty súťaže, a teda vo významnej miere môže ovplyvniť výsledky ďalšieho ročníka, dostane aj čítačku e-kníh, ktorú si už nechá a svoje postrehy z čítania poviedok bude mať možnosť prezentovať pri ďalšom blogovaní.

Tohto roku porota súťaže čítala poviedky na úplne novej slovenskej značke čítačiek Dibuk Saga, ktoré vznikli v spolupráci so Slovak Telekomom a majú jednoduché dotykové ovládanie so slovenským popisom a zabudovaný priamy prístup do kníhkupectva Martinus.sk. Rovnaké čítačky dostali aj finalisti našej hlavnej súťaže. Tých je už tradične 5 a vzišli z bodovania poviedok porotou. Kompletnú tabuľku bodov si môžete pozrieť na konci knihy, zistíte, ktorému porotcovi sa ktorá poviedka ako páčila – k dispozícii mali rozsah bodov od 0 do 10. Päť poviedok s najvyšším počtom bodov postúpilo do druhého kola, teda finále. Ich poviedky boli uverejnené na portáli Kultura.sme.sk a o ich ďalšom osude rozhodli v hlasovaní čitatelia. Vyše šesť stoviek hlasujúcich rozhodlo a v dosť jednoznačnom závere sa zrodil výsledok, ktorý nájdete v tejto knihe o dva listy ďalej.

Takéto dvojkoľové hodnotenie so zapojením odbornej poroty a následne „hlasu ľudu“ prináša rôzne úskalia. Niekedy sa zdá, že ľudia v druhom kole sú ovplyvniteľní a porota rozhodla lepšie, inokedy sa zasa zdá, že porota bola „zle poskladaná“ a ľudia vedia lepšie, čo je dobré. Poznáte to, ťažko vyhovieť všetkým. A tak sme v roku 2012 začali s udeľovaním Ceny poroty pre poviedku, ktorá najlepšie zabodovala v prvom kole. Zatiaľ sa názor ľudu a názor porotcov nezhodoval ani raz a aj v tomto roku si cenu poroty odnáša iná poviedka ako cenu hlavnú. Mimochodom – víťazka bodovania poroty Zuska Stožická zažila presne rovnakú situáciu už raz v roku 2013, dokonca s rovnakým umiestnením v konečnom hlasovaní – tretím miestom.

Päť finálových textov je však iba štvrtina tejto knihy. Ako sme vybrali ďalšie poviedky? Za tie roky sa k našej súťaži pridali ďalšie ocenenia. Najprv to bola Cena Bibliotéky, teda knižného veľtrhu, na ktorom vyhlasujeme výsledky a je vždy akýmsi zavŕšením celoročnej práce na súťaži. V tejto cene už roky číta všetky prijaté poviedky porotkyňa Jana Packová a z jej hodnotení vzniká ďalšia finálová päťka. Niekedy sa jej finalisti kryjú aj s finále hlavnej súťaže – tento rok to je v dvoch prípadoch.

A potom tu máme žánrové súťaže. Najprv sa vydavateľstvo Artis Omnis rozhodlo v rámci našej súťaže zastrešiť súťaž hororových poviedok s názvom Cena Béla. Finalistov a víťaza tento rok vybrali zo 41 poviedok poslaných textov označených za horor či horor zmiešaný s iným žánrom. Medzi cenami od vydavateľstva Artis Omnis za víťazstvo v tejto cene môže byť, ako sa o tom presvedčil minuloročný výherca, aj vydanie celej knihy.

Poviedok, ktoré ich autori zaradili do sci-fi, bolo tento rok 49 a tie súťažili v Cene spoločnosti INTEL pre najlepšiu sci-fi poviedku. Aj tu sa podarilo vybrať finálovú päťku, dokonca tiež s dvojicou poviedok, ktoré sa kryjú s hlavnou súťažou. Víťaz získava malý počítač Intel. V tejto žánrovej cene sa po aktuálnom ročníku dejú zmeny, keďže spoločnosť Intel prestáva vyvíjať PR aktivity na našom trhu, v nasledujúcom roku sa už stretieme s novým označením sci-fi ceny. V každom prípade ďakujeme všetkým zainteresovaným za päť ročníkov podpory a oceňovania zaujímavých slovenských sci-fi nápadov.

Najviac poviedok pravidelne chodí s označením žánru fantasy, tento rok ich bolo 64 a niekoľko zmiešaných s iným žánrom. Ocenenie pre najlepšiu fantasy poviedku vyberáme už tradične spolu s Luciou Lackovičovou, organizátorkou súťaže. Pravdupovediac, niekedy sa zdá, že ak sa autor nevie rozhodnúť, čo píše, nie je si istý žánrom, svoju poviedku označí práve nálepkou fantasy. Aj tentoraz sa objavilo dosť takto nesprávne zaradených textov, čo je škoda. Autori by si určite mali vopred premyslieť žáner. Ak sa poviedka ocitne v rukách nesprávnej poroty, môže ju to nakoniec stať aj cenné žánrové body... Tohto roku sa partnerom fantasy súťaže stalo vydavateľstvo IKAR, ktoré venovalo finalistom a víťazovi peknú kôpku fantastických kníh.

Ak zrátame päťice finalistov jednotlivých súťaží a odmyslíme si prekrývajúce sa poviedky, dopracujeme sa k počtu 20 poviedok v tejto knihe. Je to teda výber rôznych fantastických žánrov, rôznych prístupov k písaniu, je to výber rôznych porotcov, ktorí tieto poviedky čítali počas letných mesiacov v rôznom rozporení. To by mohlo zaručiť, že si medzi poviedkami nájde každý čitateľ niečo svojmu srdcu blízke a veľmi pravdepodobne aj texty, ktoré sa mu páčiť nebudú. Taký je už život antológie z literárnej súťaže. Keď som uvažoval nad radením poviedok v knihe, snažil som sa spomenúť si na prvotné pocity z každého textu, ktoré som mal, keď som ich v lete čítal. A zoradiť ich tak, aby sa navzájom nepobili, ale tiež, aby to nebola homogénna hmota, v ktorej sa jednotlivé kúsky rozplynú a nezapamätáte si ich. Posúďte sami, či sa to podarilo.

Ale vlastne – nemusíte čítať ani po poradí. Na konci každej poviedky sa nachádza medailónik o autorovi a krátky popis od niektorého z porotcov. Aj ten vám napovie, o čom poviedka je a pomôže s rozhodovaním sa, či na ňu práve máte náladu. Tieto popisy sme premiestnili oproti minulému roku za samotné poviedky. Ak si totiž chcete vychutnať text bez toho, aby ste naň už mali vopred ponúknutý názor, je to tak lepšie.

Na konci knihy sme uverejnili tiež esej profesora Ericha Místrika. Počas hodnotenia tohto ročníka súťaže a pri kontaktoch s naším tohtoročným porotcom sme nadobudli dojem, že bude mať čo povedať tým z vás, ktorí sa pokúšate o písanie

fantastiky. Niektoré jeho vyjadrenia sme tiež publikovali na stránke súťaže popri blogoch Katky Čavojovej a tiež zápiskoch Alexandry Pavelkovej. Esej nie je v našej knihe novinkou, v starších ročníkoch antológií sme publikovali eseje Miloša Ferka, Juraja Malíčka, Zuzany Kamenskej a Petra F. 'Riusa Jíleka.

Aj keď literárny workshop s poviedkami zo súťaže sme zatiaľ ešte nezrealizovali, aj v tomto roku bolo počas leta publikovaných hodnotení a rád pre autorov viac než dosť. A to ešte treba spomenúť fantastické besedy, ktoré viedla Lucia Lackovičová v Letnej čítárni u Červeného raka v Bratislave, besedu o poviedkach na festivale Pohoda či čítačku finalistov na fantastickom festivale Istrocon.

Už tretí rok je s Martinus Cenou Fantázie spojená aj súťaž anglických poviedok Fantasy Award. V tomto roku nám prišlo 27 poviedok od 14 autorov a 13 autoriek a celkom vyrovnaný počet žánrov fantasy a sci-fi plus dva hororové texty. Poviedky tentoraz hodnotil kanadský spisovateľ a vedec Eric Choi, publicista Michal Havran a vysokoškolský pedagóg František Duchoň. Začiatkom roka sa nám podarilo vydať e-zbierku poviedok z ročníka 2014 *Fragments of Heaven*, ktorú môžeme považovať za prvú antológiu slovenských autorov fantastiky vydanú v angličtine. Okrem predaja u nášho partnera Martinus.sk sa od leta predáva aj na Amazon.com. V nastolenom trende chceme pokračovať, chceme, aby sa poviedky našich autorov fantastiky objavili aj na svetovom literárnom trhu a aby sa ich mená postupne stali známymi tak, že to slovenskej fantastike vyšliape cestičku do sveta.

Aktuálne už pripravujeme zborník poviedok v angličtine z ročníka 2015 – poviedky už prešli korektúrami a je na čase vybrať autora obálky a zoradiť ich do e-knihy. Táto vyjde aj s jedným hosťovským prekvapením – kým tá minulá vyšla s poviedkou amerického autora Mike Resnicka, tá terajšia bude zasa špeciálna. Ohlásime to včas na našej facebookovej stránke Cena Fantázie. Samozrejme, rovnako sa pustíme aj do poviedok z roku 2016.

Poviedky tohto ročníka MCF som čítal na dovolenke skoro na opačnej strane sveta. A bolo úžasné zapnúť si čítačku e-knih na pláži pri zapadajúcom slnku a drinku. Nie všetky poviedky mi sedeli, mnohokrát som si do tabuľky hodnotení napísal nepub-

likovateľné skratky. Ale celkový pocit z našich autorov je veľmi dobrý. V tomto ročníku sa zišla aj veľmi zvláštna konštelácia poroty, ktorá rozdávala desiatkové hodnotenia vo veľkom, a to aj takí porotcovia, o ktorých by som to vopred nepovedal.

A ešte jedna vec je zvláštna – v aktuálnom ročníku súťaže sa zišlo relatívne veľa poviedok, ktoré sa zaoberali rodičovstvom, mamičkovstvom – tehotenstvom či prípadne samotným pôrodom. Niečo z nich sa dostalo aj do knihy. Nevieam, či je to tým, že medzi slovenskými scifistami prebieha práve mamičkovský boom, možno aj hej.

Vážení čitatelia, držíte v rukách jedenásty zborník najlepších poviedok z literárnej súťaže Martinus Cena Fantázie. Verím, že vás upútala aj obálka skvelého Doda Dobríka, ktorý dostal voľnú ruku už druhýkrát a zvládol to bravúrne. V tejto knihe zďaleka nie je všetko, čo by sme radi uverejnili z poviedok, ktoré nám prišli. Za tento ročník a aj všetkých 13 predtým máme stále dosť poviedok hodných na publikovanie. A zvažujeme, čo s nimi. Možno aj reakcie na túto knihu nám napovedia, či má zmysel pracovať aj s tými ďalšími. V každom prípade, ak ste „prvodržitel“ Fantázie, pozrite si na zadných stranách tejto knihy naše doterajšie počiny a prípadne nazrite aj do ďalších našich kníh a e-kníh.

A ak píšete, nebojte sa a skúste šťastie v pätnástom ročníku súťaže. Na konci knihy sú propozície slovenskej aj anglickej súťaže na rok 2017.

My máme radi poviedky. A čo vy?
Príjemné a fantastické čítanie!

Martinus Cenu Fantázie a Fantasy Award vrátane všetkých pridružených aktivít pre vás organizujú: Lucia Lackovičová a Ivan Alakša za Občianske združenie Fantázia.

MARTINUS CENA FANTÁZIE 2016:

1. miesto:

Erik Kotlárík: Mesto spomienok

(Cena Fantázie a 250 €)

2. miesto:

Martin Petro: Potom

(150 €)

3. miesto:

Zuska Stožická: Labute neplačú

(100 €)

4. miesto:

Monika Kandriková: Hľadá sa upír

5. miesto:

Janka Javorka: Kosti, kostry, kostlivci

Cena poroty:

Zuska Stožická: Labute neplačú

Cena spoločnosti Intel pre najlepšiu sci-fi poviedku 2016:

Janka Javorka: Kosti, kostry, kostlivci

Cena Bibliotéky 2016:

Nada Langová: Tajomstvo Lucie Modrej

Cena Béla 2016:

Jozef Harendarčík: Strašiak

Cena OZ Fantázia pre najlepšiu fantasy poviedku 2016:

Ján Gálik: U Čierneho draka

Výsledky boli vyhlásené na 24. medzinárodnom knižnom veľtrhu Bibliotéka dňa 12. 11. 2016 v Bratislave.

NAĎA LANGOVÁ

Tajomstvo Lucie Modrej

Sinice patria do skupiny baktérií, ktorých názov pochádza zo slova sinný, čiže modrý. Staršie sa označovali ako modrozelené riasy.

- Encyklopédia hydrobiológie -

Za posledné dva roky sa v jazere za dedinou utopili dvaja chlapci. Tak si to ľudia šuškali medzi sebou, hoci jedno telo dodnes nikto nenašiel. Napriek nebezpečenstvu tam tie štyri pobláznené dievčatá šli, aby ukázali, že sa neboja a vyhrajú slovnú stávkú so spolužiakom. K brehu dorazili za súmraku. Rozchichotané a bosé rozložili oheň. Spievali si pesničky o láske a rozprávali strašidelné príbehy, aby sa navzájom odskúšali, či sú odvážne. Vykasali sukne, nohavice a vošli do vody namočiť si aspoň nohy. Dohodli sa, že do hlbkej nepôjdu. Dajú pozor, aby im hladina nesiahala vyššie než po kolená.

Ako to už býva, jedna zapišťala a vybehla na piesočnatú pláž. Ďalšia sa zľakla a bežala von za ňou. Tma popúšťala uzdu fantázie dievčat natoľko, že aj najmenšie žblnknutie ich vyľakalo.

„Neblbnite,“ zakričala Erika a ďalej ponorenými chodidlami skúmala dno.

„Niečo sa mi obtrelo o nohu. Niečo slizké.“

„Určite,“ odvrklo dievča a trochu dúfalo, že aj jej lýtko vojde do cesty rybe alebo aspoň riasy. Chcela vedieť, aké to je. Utekala by tiež z vody von? Obávala sa však, že taký strach by to v nej nevyvolalo. Zvykla chytať ryby so staršími bratmi, a preto sa ich nebála.

Lena prešlapovala s vytiahnutou sukňou vedľa nej. Páčilo sa jej, ako sa pod vlastnou váhou zabára do bahna pod tmavou hla-

dinou. Vtedy niečo naozaj žblnklo. Otočili sa chrbtom k ohňom osvetlenému brehu a čelom k nekonečnému jazeru. Ticho.

„To bola tá ryba, čo ťa vystrašila.“

Dievčaťu na brehu nabehli na chrbte zimomriavky, hoci sedela blízko pri ohni. Niečo bolo zle. Ticho a potom sa hladina zase rozvírila. Znelo to, ako keby sa snažil niekto vo vode plávať.

„Čo to bolo?“ kričala z brehu. Napadlo jej, že tie zvuky majú na svedomí chalani, ktorí ich prišli vyľakať. Ešte na mokré chodidlá si navliekla topánky, rýchlo sa snažila zaviazať šnúrky. Len čo to dokončí, utečie. Nikto normálny by v jazere neplával, odkedy sa stali tie nehody. Všetci, aj chlapci, sa mu vyhýbali. Všimla si na mokrom lýtku šmuhu od bahna presne na mieste, kde sa jej niečo dotklo. Odtlačok ruky. Štyri prsty a jeden palec. Pozrela na kamarátky vo vode a spustila vreskot.

Vodu rozčeril pohyb, zvuk k nim dolahol z krátkej vzdialenosti. Nepokojné vlnky sa zaleskli vo svetle ohňa. Lena utekala okamžite von. Erika na moment zaváhala, keď konečne zacítila tlak medzi členkami. Mohla to byť ryba, ale aj riasa. Neprijemný pocit, možno strach, ju motivoval k tomu, aby aj ona nasledovala kamarátky na breh. Neponáhľala sa, veď to bolo len pár krokov.

Sledovali ju. Chceli, aby už konečne prišla k nim, aby si mohli odfúknuť, že jej nič nehrozí. Ozval sa dievčenský rev. Lena sa triasla a vystretým prstom ukazovala Erike na nohu. Zbadali to všetky. Za lýtko ju držala zelená ruka. S každým jej krokom sa z jazera vynáral tieň, ktorému z ramien stekala voda. Erika okrem pachu bahna necítila nič. Až keď sa otočila, vytreštila oči. Ruka potiahla a ona padla do vody. Kričala, kopala, vyplúvala z úst rozbahnenú vodu, driapala sa smerom k ohňu, no ten bol čoraz ďalej. Zahalila ju tma.

•••

Dievča našli ležať v trstine ešte v tú noc. Bola nahá, dobitá a doškriabaná, no dýchala. Oči plné strachu upierala k oblohe, na otázky nereagovala. Keď ju doviezli do nemocnice, už na ňu čakala mama aj otec. Nikdy by im nenapadlo, že uvidia telo svojej dcéry v takom stave. Lekári sa o ňu postarali, očistili, prezreli a sestričky ju uložili do postele. Keď náhodou zadriemala, roztriasla sa na celom tele kvôli zlým snom. Pomohli až sedatíva.

Najbližších deväť mesiacov boli Erikiným domovom nemocnice a ústavy. Keď zistila, že je tehotná, chcela plodu ublížiť, no kresťansky vychovaní rodičia jej to nedovolili. Radšej celú záležitosť ututlali a strážili pred okolím ako veľké tajomstvo, o ktorom sa nesmie nikto dozvedieť. Párkrát svoje rozhodnutie oľutovali, no vtedy už bolo neskoro. Erika sa raz dokonca bodla nožom do brucha, ale zachránili ju aj plod.

Keď porodila, na dieťa sa ani nepozrela. Schúlila sa do kľbka chrptom k nemu, zakryla si uši, aby ho nepočula plakať a keď ju lekár donútil ešte chvíľku spolupracovať a dokončil, čo bolo treba, zaspala. Prvýkrát po dlhom čase sa vyspala dobre. Na druhý deň sa usmievala. Najedla sa a objímala rodičov s úsmevom na tvári, akoby sa nič zlé nestalo. Na všetko zabudla. Spolu s rodinou, ale bez dieťaťa, odišla z nemocnice. Prestahovali sa a pokúsili sa zabudnúť na minulosť.

Aspoň na nejaký čas.

Pani a pán Tomášikovci sedeli na drevenej lavici a čakali. Nič, ani peniaze, im nepomohlo čakanie skrátiť. Pán Tomášik sa dnes vykašľal na kravatu a pani Tomášiková sa neunúvala natáčať si vlasy ako obvykle. Tu, pred dverami odboru sociálnych vecí, na tom nezáležalo. Dvere na kancelárii úradníčky sa otvorili. Vycupitala z nich nízka pani, podala Tomášikovcom ruku a odovzdala bielu obálku s overenými posudkami.

„Dieťa podľa vašich požiadaviek momentálne nevidujeme. Viete, o také malé deti je veľký záujem. Keby ste zväzili osvojenie staršieho dieťaťa...“ vetu nedokončila. Rozlúčila sa s oboma podaním ruky a súcitným pohľadom. Narovнала sa a pristúpila k vedľajšej lavičke. „Pani Nováková, dobrý deň. Dnes bez manžela? Poďte, mám tu pre vás niečo, ale neviem, či to presne spĺňa vašu predstavu.“

Obe ženy zmizli za dverami. Pán Tomášik a jeho manželka sa na seba pozreli. Zostali sedieť, lebo postaviť sa by ani jednému z nich neurobilo dobre. Asi sa cítili byť v tej chvíli sami, ale neboli. Celý čas ich pozorovala nenápadná, takmer až neviditeľná pani, ktorá čakala na úradníka z vedľajšej kancelárie. Odkasľala si a pristúpila k manželskému páru.

„Počuli ste už o Ústave pod divou jabloňou?“ Nečakala na odpoveď a vytiahla z opotrebovanej kabelky prospekty s farebnými obrázkami. „Nech sa páči. Naše deti na adopciu nie sú úplne vhodné. Vlastne ich ani nie je veľa. Staráme sa momentálne len o štyri batolatá.“ Ešte raz si premerala muža aj ženu ponad okuliare. „No, prídte sa pozrieť, len ak by ste naozaj chceli. Všetky sú maličké. Nemalo by im to ublížiť. Tu je kontakt na mňa.“ Podala im vizitku na zožltnutom papieri.

Dvere na vedľajšej kancelárii sa otvorili. Nevyšiel z nich žiadny človek, len zvuk: „Ďalší prosím.“

Pani ho nasledovala.

„Počkajte,“ zareagovala pani Tomášiková. „Ústav? Sú tie deti nejako choré?“

„Choré?“ Pani si poškriabala nos. „Choré nie. Len iné.“

•••

Ústav navštívili. Zmestilo by sa do neho aj dvadsať detí, ale naozaj boli len štyri. Jedno kolenačky popod postielky naháňalo loptu, dve sa hrali s kockami a jedno spalo.

„Vyzerajú normálne.“

„To áno,“ pripustila pani Agáta, s ktorou sa pár dní pred návštevou spojili telefonicky vďaka vizitke. „Spomínali ste, že by ste chceli dievčatko, ale to jediné vám nemôžeme dať,“ pohladkala malú po spiacej tvári. „Zvyšní sú chlapi.“

„Prečo nie ju?“ opýtala sa pani Tomášiková.

„O ostatné by ste sa dokázali postarať, ale o ňu nie.“

Tomášikovci boli nahnevaní. Tolkokrát počuli od svojich známych, že si nedokážu ani len predstaviť, aké je to vychovávať dieťa, keďže žiadne nemajú. Malá sa pomrvila, zdvihla rúčky a pošúchala si oči. Potom ich otvorila, skrivila tvár a začala nespokojne plakať. Okamžite pribehla vychovávateľka, ale pani Agáta ju predbehla, sama zobrala dievčatko na ruky, aby skontrolovala plienku.

„Je hladná, ale najskôr kúpeľ,“ podala ju zamestnankyni.

„Môžeme ísť aj my?“ skúsila pani Tomášiková. Prečítala o výžive a starostlivosti o dieťa desiatky kníh. Niektoré rady otestovala na sestriných deťoch, ale až pri tomto dievčatku mala pocit, že by to bolo naozaj. „Prečo nie ju,“ zopakovala ticho, od malej neodtiahla zrak ani na sekundu. Manžel sa zľakol, že táto návšteva

nebol dobrý nápad. Čo ak jeho manželka odíde smutná a doma prepadne depresiám, ktoré už toľkokrát prekonala?

„Zostaňte tu so mnou, prosím,“ zastavila ich Agáta. „Sú tu ďalšie tri deti.“

Pani Tomášiková zostala poslušne sedieť na stoličke. Možno to bolo spôsobené tým, koľko návštev sociálnych pracovníkov a psychológov za posledný rok s manželom absolvovala. Pozorovali každý jej pohyb aj mimiku v tvári. Raz v posudku našla zmienku o tom, že sa pri varení pohybuje po kuchyni príliš rýchlo a nedovolí nikomu, aby sa jej motal popod nohy. Odvtedy sa bála robiť prudké pohyby, keď ju niekto posudzoval. A táto žena ju určite hodnotí, aj keď si dáva pozor, aby to na nej nebolo vidieť.

Dievčatko začalo vrieskať. Bol to krik, ktorý neuniesol ani jeden z Tomášikovcov. Rozbehli sa za zvukom. Pani Agáta ich chcela zastaviť, ale nepodarilo sa jej to. Vbehli do kúpeľne, kde vychovávateľka kúpala dieťa v umývadle. Všetko sa zdalo byť v poriadku, až na ten rev. Pani Tomášiková sa rozhodla, že sa skúsi malej prihovoriť, chytí ju za rúčku a povie jej, že nemá dôvod plakať. Upokojujúci tón dokáže zázraky. Ale keď to spravila, zistila, že má pršteky studené ako ľad. Ponorila dlaň do vody, v ktorej dievčatko kúpali.

„Pane bože, prečo ju umývate v takej ľadovej vode?“

Vychovávateľka hľadala radu u pani Agáty. Tá jej naznačila, že sa o celú vec postará.

„Niečo vám ukážem, ale sľúbite mi, že budete mlčať.“ Počkala, kým obaja prikývli, až potom pristúpila k umývadlu. Dievča uložila do náručia pani Tomášikovej. Nadobudla pocit, že jej môže dôverovať. Otočila červeným vodovodným kohútikom, nabrala teplú vodu do dlane a dovolila jednej kvapke stiecť malej po ramienku. Z pokožky vyrašil zelený úponok. Rástol, až kým sa neobmotal okolo celej rúčky. Na konci vrástol púčik, otvoril sa a rozkvitol. Tomášikovci zhíkli.

„Lekno,“ zašepkal pán Tomášik.

„Pane bože,“ zakryla si pani Tomášiková ústa.

„Preto ju kúpeme v studenej vode. Čokoľvek nad desať stupňov Celzia spôsobí toto.“

Agáta odtrhla kvietok lekna a podala ho pánovi Tomášikovi. Úponok na detskej rúčke sa stiahol až celkom zmizol pod po-

kožkou. Akoby sa to, čo práve videli, nikdy nestalo. „Trvalo nám dlho, než sme na to prišli.“

„Ako sa volá?“

„Lucia.“

•••

Lucia mala najradšej zimu. Dôvodom neboli Vianoce alebo zimné prázdniny. Všetok dážď sa počas mrznúcich dní menil na sneh. Padal na zem a ona sa ho mohla dotýkať, olizovať ho a váľať sa v ňom, kým nebola úplne premočená. Až keď sa premrznutá vracala domov a oblečenie v chodbe rozmrzlo, pod vlhkosťou jej na koži namiesto zimomriavok rástol zelený mach. Tento ešte predtým nevidela. Rýchlo zaliezla do svojej izby, aby ju rodičia neprichytili, vytiahla z police plnej kníh botanický atlas o rastlinách a mokradiach a listovala, kým nenašla zhodu. „Ploník močiarny, *Polytrichum palustre*,“ zabodla oči do textu.

Ploník z čeľade ploníkovité (Polytrichaceae) patrí medzi najdokonalejšie a najznámejšie z rodu machov (Bryophyta). Na území Slovenska sa vyskytuje desať druhov ploníkov, jedenásty, ploník močiarny, je regionálne vyhynutý. Naposledy bol jeho výskyt zaznamenaný v roku 1993 v oblasti Slapovských jazier...

„Slapovské jazerá.“

Skontrolovala chodbu, či ju náhodou niekto nepozoruje. Zavrela dvere a zo šuplíka vytiahla svoj osobný herbár. Bol to malý ošúchaný zošit podpísaný menom Lucia Modrá. Modrá, to bolo to jediné, čo jej ostalo po matke. Inak o nej nevedela nič. Herbár obsahoval záznam všetkých rastlín, ktoré jej z tela kedy vyrástli. Lekno biele, žaburinka menšia, leknica žltá. Na Slovensku sa vyskytovali. Boli chránené, ale nie vzácne. Okrem nich mala v zbierke aj leknó zelené a záružlie malé. Obe vyhynuté. Z informácií na internete však zistila, že majú niečo spoločné – oblasť ich výskytu boli výhradne stojaté vody v okolí Slapovských jazier. A tie vôbec neboli ďaleko.

•••

Vychovávať Luciu nebolo až také náročné ako si Tomášikovci mysleli. Samozrejme, mali to o čosi náročnejšie než rodičia normálnych detí, ktorým netreba zamedzovať prístup k teplej vode. No keď sa vysporiadali s veľkým problémom, zostali len malé, bežné. Pán Tomášik vždy sníval, že naučí svoje deti bicyklovať,

hrať futbal a plávať. Trápilo ho, že to posledné sa mu nesplní. Ukázalo sa však, že aj táto obava bola zbytočná. Počas jarných prázdnin, ktoré trávili spoločne na chate pri priehrade, Lucia z ničoho nič vbehla do vody. Otec za ňou utekal, aby ju odtiaľ vyťahol, dopadlo to však naopak a Lucia zachránila jeho.

„Prečo si to urobila?“

„Neviem, proste som nedokázala odolať.“

Pán Tomášik prechladol. Nebol pripravený na studenú februárovú vodu a zvyšok dovolenky preležal v posteli s teplotami. Lucia chodila plávať každý deň. Zistila jednu vec, ktorú sa rozhodla pred adoptívnymi rodičmi držať v tajnosti. V prírodnej vode dokázala svoje schopnosti ovládať. Vypustila do jazera len toľko rias, koľko si zaumienila. Ak nechcela, nestalo sa nič. Bolo to prirodzené ako dýchanie. Pani Tomášikova si všimla, že kým Luciu studená voda vo vani oziabala, z tejto prírodnej nemá ani husiu kožu. „Možno na tej alergii z chlóru niečo predsa len bude,“ zverila sa manželovi. Ten namiesto súhlasu kýchol.

•••

„Nemali by ste ju v tom podporovať,“ zareagovala Agáta, keď sa jej Tomášikovci zverili o Luciinej schopnosti plávať. Navštevovala ich aspoň raz ročne, najskôr pre istotu, potom pre radosť. Pre Luciu to bola teta Agáta.

„Prečo nie?“ opýtal sa pán Tomášik. „Agáta, mala by si ju vidieť. Keď pláva, je šťastná, smeje sa, teší sa. Cíti sa v nej ako...“

„Ako doma?“ opýtala sa rázne.

„Chcel som povedať ako ryba vo vode.“

Agáta sa napila čaju. „Dobre, nech chodí plávať, keď je to pre ňu prirodzené. Tomu nezabránime. Ale nech nikdy, opakujem, nikdy nevstupuje do Slapovského jazera. Sľúbte mi, že si v ňom neomočí ani prst.“

„Prečo?“

O každom chovancovi sa vždy pokúsila získať čo najviac informácií. „Toto jej čudáctvo odniekiaľ pochádza. A ja vám hovorím, že za to môže to jazero. Nepustite ju k nemu a ani k žiadnemu potoku, ktorý do neho priteká alebo odtieká. Ideálne by bolo, keby ste sa odsťahovali od neho čo najďalej. Viac o tom hovoriť nechcem, no ak sa dozviem, že sa k nemu priblížila aj napriek tomu, že

ste o tom vy dvaja nevedeli, zariadim, aby ju vratili k nám. Verte mi, že to urobím.“

Keď odišla, pán Tomášik pribehol k počítaču, do prehľadávača zadal Slapovské jazero a chvíľku hľadal. Potom zhíkol a zaprel sa do stoličky. Zavolať manželku a ukázať jej, čo našiel.

•••

Slapovské jazera boli už niekoľko rokov pre verejnosť neprístupné. Oficiálnym dôvodom boli sinice. Tie znemožňovali ľuďom bezpečne sa kúpať vo vode. Výskyt vzácnych rastlín si všimli aj ochrancovia, a tak presadili, aby územie ohraničoval vysoký plot. Skutočný dôvod si pamätal málokto. Súčasného starostu Slapov, Jozefa Studeného, ľudia pred dvoma rokmi zvolili aj preto, lebo sľúbil, že túto situáciu zmení. Keď manželke oznámil, že sa chce do rodnej dediny vrátiť a kandidovať, zúrila. Nenávidela Slapy, neprirástli jej k srdcu. Život v meste jej vyhovoval. Keď Jozef vo voľbách vyhral, nemala chuť oslavovať, no ešte v ten deň im zatelefonoval známy, že sa mu na stôl dostal rekreačný developerský projekt, ktorý by ich mohol zaujímať. Nakoniec dostali príležitosť na celej situácii zbohatnúť.

Určitý podiel na nenávisti k Slapom mala aj pani Tomášiková. Hoci bol medzi nimi vekový rozdiel, pani Studená bola mladšia, bývali kamarátkami, a to až do dňa, kým pani Tomášiková záhadne neprišla k dieťaťu. Hneď ako pani Studená, vtedy čerstvo vydatá, pricestovala z mesta kvôli neodkladnej úradnej záležitosti, pozvala ju na návštevu, aby sa jej pochválila. Pani Studená skoro odpadla, aj keď navonok sa snažila tváriť neutrálne.

„Tak sa vám tá adopcia napokon podarila.“

„Áno,“ súhlasila nadšene pani Tomášiková a zatiaľ čo pobehovala po kuchyni a pripravovala kávu, pani Studená sa na dieťa mračila. To sa zamračilo tiež, roztiahlo nos a potlačilo.

„Myslím, že sa ten malý zázrak práve pokakal.“

„Hneď som tam,“ štrngala riadom pani Tomášiková. Pribehla aj s vlhčenými obrúskami v náručí. Kým malú prebaľovala, pani Studená nechcela vyzeráť ako odľud, a tak aspoň podala kamarátke dva vlhčené obrúsky, aby prejavila snahu pomôcť.

„Prepánakráľa, tie sú studené. Odkiaľ si ich vytiahla? Z chladničky?“

Pani Tomášiková neodpovedala. Dieťa po celý čas plakalo, nedalo sa odhadnúť, či mu vadí samotné prebaľovanie alebo chlad. Čajník, v ktorom sa varila voda, začal písať.

„Postrážim ju,“ navrhla s obavami, hoci pôvodne sa toho malého tvora nechcela ani len dotknúť. Odpudzoval ju.

„Hneď som späť,“ utekala pani Tomášiková do kuchyne.

„Kolko máš mesiacov?“ opýtala sa pani Studená dievčatka. Chytila ju do rúk tak, aby ju držala od seba čo najďalej a vyšla s ňou na dvor. Na trávniku stál rozložený nafukovací detský bazénik. Keď bola sama ešte dieťa, musela sa starať o mladších bratov. Neznášala vodu, no bola presvedčená, že je lepšia ako vlhčené obrúsky z chladničky. Rukou vyskúšala teplotu, bola príjemná, cez deň ju zohrialo slniečko. Najskôr omyla malej nožičku, aby sa presvedčila, že nezačne vriekať. Vyzerala spokojne. To trvalo len do chvíle, než sa pani Studenej okolo ruky neovinuli riasy tak tuho, až jej pod nimi zostala modrina. Zlý pocit na zátylku sa zmenil na hrôzu. Detské telíčko sa jej vyšmyklo z rúk a caplo do bazéna. Z namočenej kože dieťaťa sa drali na vzduch fontány zelených listov. Ťahali sa po zemi, obmotávali sa okolo krku a paží dievčatka. Vrešťalo o život.

Pani Tomášiková pribehla práve včas, aby ju z vody vytiahla. Kmásala z nej listy tak nešetrne, až jej na koži zostávali krvavé rany, ktoré sa vzápätí zacelili. Vbehla s ňou naspäť do domu. Odmotávala jej riasy z krku a začala ju tíšiť.

„Je to obluda,“ ukázala na dieťa pani Studená. Triasla sa na celom tele.

Pani Tomášiková na kamarátku nešťastne pozerala. Takto to nechcela. Chcela jej to povedať tak, aby to pochopila. Tak, aby to aspoň pred ňou nemusela tajiť. Pani Studená však bola v šoku. Neočistená od rias vybehla z domu a už sa do neho nikdy nevrátila. Vlastne odišla do mesta a už by sa nevrátila ani do Slapov, keby nebolo jej manžela.

Teraz, po rokoch, stála po jeho boku na kopci s výhľadom na Slapovské jazero a sledovala nákladné autá a ťažkú techniku, ako sa brodí bahnom čo najbližšie k vode. Pri pohľade na tú námahu bolo takmer nemožné uveriť, že to najťažšie – rokovania s miestnymi úradmi a ochranármi prírody – mali za sebou. Sledovala

začiatok čistenia, zatiaľ čo sa jej manžel pripravoval na rozhovor s redaktorkou regionálnej televízie. Tá bola zo svojej prvej živej reportáže nadšená a starostu poprosila, či by sa mohli presunúť bližšie k vode.

„Ideš s nami?“ opýtal sa manželky.

Ani za svet, pomyslela si. Prístupová cesta bola rozbahnená. Aj stavbári mali pracovný odev zašpinený až po kolená. „Radšej nie. Nie som vhodne obutá,“ ukázala na manželove gumáky.

„No dobre, tak nabudúce.“

„To iste, len to tam poriadne vyčistite,“ povedala, keď aj s kameramanom odišli a už ju nemohli počuť. „Poriadne,“ spokojne sa usmiala.

•••

Lucia kvôli svojmu čudáctvu nemala veľa kamarátov. Do školy stačilo priniesť potvrdenie od lekára, že je alergická na chlór, a mohla pri umývaní tabule používať gumené rukavice. Ale deti sú zlomyseľné a také vysvetlenie pre ne nič neznamenalo. Smiali sa jej. Bodaj by nie. Dávala im na to dôvod skoro každý deň. Počas výtvarnej výchovy, keď kreslili vodovými farbami, na chémii pri pokusoch. Nie zriedka sa to skončilo plačom. Nenávidela sa.

Pán Tomášik jej raz povedal: „Nevšímaj si ich. Ak sa začnú nudiť, nájdu si inú obeť.“ Mračila sa, a tak dodal: „Je to tá najhoršia rada, akú ti môžem dať. Pochopím, ak ju odignoruješ.“

„A ak nie?“

„Raz z toho vyrastú.“

Našťastie sa nudiť začali. Hlavne, keď zistili, že alergia na chlór nespôsobuje upchatie mozgových závitov a že Lucia je vlastne celkom dobrá v športe. Začali mučiť niekoho iného – Lauru Studenú z prvej triedy, mladšiu dcéru starostu. Staršia sestra Silvia si ju na chodbách doberala spolu s ostatnými. „Nedonosená,“ vykrikovala na celú chodbu. „Hlúpa, škaredá.“

„Silvia,“ ozval sa prísny hlas učiteľky, keď ju prichytila. „Ku mne do kabinetu. Okamžite.“

Silvia otrčila gambu a hľadala podporu u spolužiakov, ale všetci ako zázrakom zmizli. „Toto si vypiješ,“ zavrčala na sestru.

Zazvonilo. Chodba sa vyprázdnila. Laura si sadla na scho-disko. Neponáhľala sa do triedy. Lucia vyšla spoza rohu a pristú-

pila k nej. Takto zhora videla šupinatú kožu pod riedkymi vlasmi prváčky. Akoby jej ich niekto posypal múkou.

„Si v poriadku?“

„Je to psoriáza,“ ukázala prstom na hlavu, keď jej neuniklo, ako ju Lucia skúma. „A narodila som sa o mesiac skôr. Ale ocko mi neustále opakuje, že to nevádi,“ fňukala, hlavu schovala do dlaní.

„Je to krava.“

To ju prinútilo sa na Luciu znovu pozrieť. „Je to moja sestra.“

Lucii niečo napadlo. „Vyrastie z toho.“

„Z toho, že je moja sestra?“

Potom pochopila. Lebo psoriáza nespôsobuje upchatie mozgových závitov.

•••

Lucia si ďalšie informácie o psoriáze našla na internete. Mohla sa Laury opýtať, ale tušila, že o tom nebude vedieť toľko, čo Google. Sotva vedela čítať a rodičia sa s ňou o tom asi tiež veľmi nerozprávali. Silvia už vôbec nie. Keď našla informácie o liekoch, dostala nápad. Za toto by sa na ňu rodičia hnevali. Otvorila okno a nabrala do dlane trochu snehu. Rozotrela si ho na koži medzi laktom a zápästím a čakala, kým sa začne topiť. O chvíľku z pokožky vyrástli rastlinky ploníka. Opatrne ho zotrela z kože a zamiešala do krému, ktorý používala, keď sa jej vlastné ranky zle hojili. Na druhý deň vyhladala Lauru v škole a krém jej strčila do vrecka. „Natri si tým zapálenú kožu vo vlasoch.“

„Čo to je?“

„Kré. Špeciálny. Mohlo by to fungovať.“

„Tiež si zo mňa strieľaš ako ostatní?“

„Nestrieľam.“

Lucia bola zvedavá, či to pomôže. Neprešiel ani deň, keď ju Laura čakala na konci vyučovania pred školou.

„Pozri sa?“ rozpustila si vlasy a ukazovala na kožu pod nimi. Trochu bielej múky ostalo, ale zapálená koža zmizla. „Čo si mi to dala?“

„Volá sa to ploník. Je to mach.“ Lucia zaváhala, či má Laure povedať celú pravdu. Bola ešte malá a kadečo by mohla pokaziť. A jej sa konečne niečo podarilo. Niečo, čo mohla dokázať iba ona. „Rastie pri Slapovskom jazere.“